

NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG KINH DOANH BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ CỦA CÁC DOANH NGHIỆP BẢO HIỂM VIỆT NAM

PGS.TS. Đoàn Minh Phụng*

Trong bối cảnh địa chính trị-kinh tế khó lường hiện nay, bên cạnh các cơ hội phát triển, các doanh nghiệp bảo hiểm Việt Nam cũng đang đứng trước những thách thức lớn. Để đạt mục tiêu của chiến lược phát triển ngành Bảo hiểm đến 2030, các doanh nghiệp bảo hiểm Việt Nam nói chung và các DNBH phi nhân thọ Việt Nam nói riêng phải nỗ lực trên nhiều phương diện. Con đường phát triển lâu dài và bền vững của các doanh nghiệp bảo hiểm không gì khác là nâng cao hiệu quả kinh doanh. Như vậy, việc nghiên cứu một cách hệ thống thực trạng kinh doanh nhằm tìm ra những giải pháp khả thi để nâng cao hiệu quả kinh doanh của các doanh nghiệp bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam trở nên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

• Từ khóa: BH phi nhân thọ; BH sức khỏe; BH xe cơ giới; BH cháy nổ; doanh thu BH gốc; Bồi thường bảo hiểm gốc.

In today's unpredictable geopolitical and economic landscape, alongside emerging opportunities, Vietnamese insurance enterprises are also facing major challenges. To achieve the objectives set forth in the Insurance Sector Development Strategy to 2030, Vietnamese insurers in general and non-life insurance companies in particular must exert continuous efforts on multiple fronts. The only sustainable path for these companies lies in improving business efficiency. Therefore, conducting a systematic study of their current business performance to identify feasible solutions for enhancing operational effectiveness in Vietnam's non-life insurance sector is of critical importance.

• Key words: non-life insurance; health insurance; motor vehicle insurance; fire and explosion insurance; gross written premium; gross claims.

Ngày nhận bài: 04/9/2025

Ngày gửi phản biện: 10/9/2025

Ngày duyệt đăng: 28/10/2025

DOI: <https://doi.org/10.71374/jfar.v25.i299.20>

1. Tổng quan thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam 2022-2024 và giới hạn phạm vi nghiên cứu

Việt Nam bắt đầu mở cửa thị trường bảo hiểm từ đầu năm 1994 theo Nghị định 100/1993/NĐ-CP ngày 28/12/1993. Từ chỗ chỉ có một doanh nghiệp duy nhất, đến ngày 31/12/2024, thị trường

bảo hiểm Việt Nam đã phát triển lên 82 doanh nghiệp, gồm 32 công ty bảo hiểm phi nhân thọ, 20 công ty bảo hiểm nhân thọ, 2 công ty tái bảo hiểm và 28 công ty môi giới bảo hiểm. Sau hơn 30 năm thực hiện chính sách mở cửa, ngành bảo hiểm đã có bước tiến mạnh mẽ, song vẫn tồn tại không ít hạn chế cần khắc phục.

Bài viết tập trung nghiên cứu ba nhóm nghiệp vụ bảo hiểm phi nhân thọ chủ yếu, chiếm trên 70% doanh thu toàn ngành, gồm: bảo hiểm sức khỏe, bảo hiểm xe cơ giới và bảo hiểm cháy nổ. Phương pháp tiếp cận dựa trên so sánh giữa nhóm doanh nghiệp top đầu và các doanh nghiệp còn lại. Nhóm top đầu gồm 6 doanh nghiệp lớn nhất chiếm hơn 50% thị phần giai đoạn 2022-2024: PVI, Bảo Việt, Bảo Minh, PJICO, PTI và MIC, được xem là lực lượng nòng cốt dẫn dắt thị trường.

Theo Hiệp hội Bảo hiểm Việt Nam, giai đoạn 2022-2024, doanh thu phí bảo hiểm gốc toàn thị trường phi nhân thọ tăng từ 69.161 tỷ đồng (2022) lên 79.528 tỷ đồng (2024). Trong đó, ba nghiệp vụ chủ đạo (sức khỏe, xe cơ giới, cháy nổ) đạt lần lượt 51.614 tỷ (74,5%) năm 2022, 52.233 tỷ (73,5%) năm 2023 và 59.730 tỷ (75%) năm 2024. Các nhóm nghiệp vụ khác như bảo hiểm tài sản, hàng hóa vận chuyển, thân tàu và TNDS chủ tàu chiếm 18-19% và có xu hướng giảm; trong khi bảo hiểm hàng không, dầu khí tuy chỉ chiếm

* Học viện Tài chính; email: doanminhphung@hvtc.edu.vn

5-6% nhưng vẫn giữ vai trò quan trọng.

Tỷ trọng thị phần của top 6 doanh nghiệp dẫn đầu dù giảm nhẹ song vẫn chiếm từ 54% đến trên 58% toàn thị trường, cho thấy vai trò dẫn dắt rõ rệt của nhóm này trong hoạt động khai thác, quản trị rủi ro và duy trì ổn định thị trường.

Bài viết tiếp theo sẽ phân tích sâu tình hình khai thác, tổn thất và tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc của ba nhóm nghiệp vụ chủ yếu, nhằm đánh giá hiệu quả kinh doanh và đề xuất giải pháp nâng cao năng lực cạnh tranh cho các doanh nghiệp bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam.

2. Bảo hiểm sức khỏe

Bảo hiểm sức khỏe bao gồm các nghiệp vụ bảo hiểm: bảo hiểm tai nạn con người; bảo hiểm chăm sóc sức khỏe và bảo hiểm y tế. Khởi đầu từ bảo hiểm tai nạn hành khách, các nghiệp vụ bảo hiểm khác về con người được Bảo Việt thiết kế và triển khai trên thị trường tạo nên một nền móng cho các sản phẩm bảo hiểm con người hiện đang khá phong phú trên thị trường bảo hiểm Việt Nam hiện nay.

Nhìn chung nhóm nghiệp vụ bảo hiểm này được đánh giá là có vị trí quan trọng nhất trong cơ cấu doanh thu của DNBH phi nhân thọ, trong tương quan so sánh với 26 DNBH còn lại, các doanh nghiệp bảo hiểm top đầu Việt nam gần như chiếm lĩnh trên dưới 50% thị trường bảo hiểm sức khỏe. Có thể dẫn chứng bằng những số liệu trong các bảng dưới đây.

Bảng doanh thu, thị phần bảo hiểm gốc - Nghiệp vụ bảo hiểm sức khỏe theo nhóm doanh nghiệp giai đoạn 2022 - 2024 (tỷ VND; %)

Năm	Nhóm doanh nghiệp				Doanh thu toàn thị trường
	6 doanh nghiệp top đầu		26 doanh nghiệp còn lại		
	Doanh thu	Thị phần	Doanh thu	Thị phần	
2022	12.738	53,74	10.965	46,26	23.703
2023	12.253	51,62	11.484	48,38	23.737
2024	13.396	46,49	15.420	53,51	28.816

Nguồn: Hiệp hội bảo hiểm Việt nam - Tổng hợp từ Số liệu thị trường từ năm 2022 đến năm 2024.

Nhìn vào số liệu trên, có thể thấy nhóm doanh nghiệp bảo hiểm (DNBH) top đầu chiếm lĩnh phần lớn thị trường bảo hiểm sức khỏe trong các năm 2022-2023. Tuy nhiên, đến năm 2024, 26 DNBH còn lại đã bứt phá, lần đầu tiên kể từ năm

1994 vượt lên chiếm 53,51% thị phần, cho thấy xu hướng chuyển dịch thị phần sang nhóm doanh nghiệp mới nổi nhờ lợi thế về quy mô và khả năng khai thác thị trường.

Tỷ lệ bồi thường bảo hiểm sức khỏe toàn thị trường có biến động tăng nhưng không theo chiều hướng rõ rệt. Với nhóm doanh nghiệp top đầu, tỷ lệ này thường cao hơn mức bình quân toàn ngành. Trong giai đoạn 2022-2024, Bảo Việt dẫn đầu về doanh thu bảo hiểm sức khỏe, đạt 14.125 tỷ đồng, chiếm 36,8% doanh thu của nhóm top 6, với tỷ lệ bồi thường bình quân 57,2%. PTI có tỷ lệ bồi thường cao nhất nhóm (bình quân 58%), chủ yếu do triển khai bảo hiểm Covid-19 năm 2022, dẫn đến lượng hồ sơ yêu cầu bồi thường tăng mạnh giai đoạn 2023-2024.

Một số kết luận chính từ giai đoạn 2022-2024:

- Bảo hiểm sức khỏe là nghiệp vụ truyền thống và quan trọng của các DNBH phi nhân thọ, đặc biệt là Bảo Việt, Bảo Minh, PVI, trong đó doanh thu BH sức khỏe của Bảo Việt chiếm trên 30% tổng doanh thu. Tốc độ tăng trưởng bình quân toàn thị trường đạt 11%/năm, năm 2024 doanh thu đạt 28.816 tỷ đồng, chiếm 36% tổng doanh thu phi nhân thọ, tăng 21% so với 2022. Dư địa thị trường còn lớn khi mới chỉ khoảng 11% dân số tham gia bảo hiểm sức khỏe.

- Tỷ trọng thị phần của nhóm top đầu có xu hướng giảm, từ 53% năm 2022 xuống còn 46% năm 2024, trong khi nhóm doanh nghiệp mới nổi ngày càng gia tăng vị thế.

- Cạnh tranh trong bảo hiểm học sinh đang diễn ra gay gắt, nhiều trường học gây sức ép để các doanh nghiệp “chia sẻ phí” dưới danh nghĩa hỗ trợ, tạo tiền lệ xấu và ảnh hưởng tới sự phát triển lành mạnh của thị trường.

- Tỷ lệ bồi thường của nhóm top đầu cao hơn các doanh nghiệp khác, song mức bình quân toàn thị trường vẫn chấp nhận được. Một số doanh nghiệp như PTI, Bảo Việt, PJICO cần rà soát quy trình nghiệp vụ để hạn chế trục lợi bảo hiểm và nâng cao hiệu quả kinh doanh.

3. Bảo hiểm xe cơ giới

Bảo hiểm xe cơ giới bao gồm các nghiệp vụ bảo hiểm bắt buộc và các nghiệp vụ bảo hiểm tự nguyện có liên quan đến xe cơ giới. Các nghiệp

vụ bảo hiểm bắt buộc là bảo hiểm trách nhiệm dân sự của chủ xe cơ giới đối với người thứ ba và bảo hiểm trách nhiệm dân sự của chủ xe cơ giới đối với hành khách. Các nghiệp vụ bảo hiểm tự nguyện bao gồm bảo hiểm thiệt hại vật chất xe cơ giới (*bảo hiểm thân xe*) và bảo hiểm trách nhiệm dân sự của chủ xe cơ giới đối với hàng hoá chuyên chở.

Bắt đầu được Bảo Việt triển khai từ đầu những năm 80 thế kỷ trước, bảo hiểm xe cơ giới ngày càng phát triển mạnh mẽ và trở thành nghiệp vụ bảo hiểm có vị trí quan trọng nhất trong số các nghiệp vụ bảo hiểm của hầu hết các doanh nghiệp bảo hiểm phi nhân thọ. Những năm gần đây, bảo hiểm xe cơ giới luôn dẫn đầu về doanh thu theo nhóm nghiệp vụ bảo hiểm của toàn thị trường. Với xu thế gia tăng lượng xe tư nhân như ở Việt nam hiện nay, bảo hiểm xe cơ giới là nghiệp vụ được đánh giá là có nhiều tiềm năng phát triển. Đây là nghiệp vụ có thể mạnh của các doanh nghiệp bảo hiểm топ đầu. Qua nghiên cứu thị trường bảo hiểm xe cơ giới giai đoạn 2022-2024, và qua số liệu báo cáo của *Hiệp hội bảo hiểm Việt nam từ năm 2022 đến năm 2024 cho thấy:*

- Thị trường bảo hiểm xe cơ giới Việt Nam là một thị trường có tầm quan trọng thứ 2 trong ngành BH phi nhân thọ. Doanh thu bảo hiểm xe cơ giới giai đoạn 2022-2024 đạt từ 18.127 tỷ đồng năm 2022 lên đến 18.781 tỷ đồng năm 2024, song tỷ trọng lại giảm từ 26,2% năm 2022 xuống còn 23,6% tổng doanh thu toàn thị trường năm 2024. Kết quả tăng trưởng doanh thu này có được là nhờ tác động tổng hợp từ nỗ lực của các doanh nghiệp bảo hiểm đến các nhân tố thuận lợi như: số lượng xe cơ giới đặc biệt là xe hơi tư nhân ngày càng tăng; giá trị xe tham gia bảo hiểm cũng tăng lên và người dân cũng ý thức hơn về sự cần thiết và ích lợi của việc tham gia bảo hiểm.

- Tiềm năng phát triển thị trường bảo hiểm xe cơ giới ở Việt nam còn khá lớn bởi tính cho đến cuối năm 2023, nước ta có 6.312.439 xe ô tô đang lưu hành với tỷ lệ sở hữu 63xe/1000 dân cho thấy thị trường đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ. Trong đó, tỷ trọng xe con của cá nhân, gia đình chiếm tới 67% tổng lượng xe ô tô đăng ký lưu hành trong toàn quốc. Tỷ lệ này dự

kiến sẽ tiếp tục tăng trong những năm tới do GDP bình quân đầu người của Việt Nam đang tăng lên, mở ra tiềm năng lớn không chỉ cho ngành công nghiệp ô tô mà còn cho ngành bảo hiểm bởi lẽ số xe ô tô con của cá nhân, gia đình tham gia bảo hiểm vật chất mới đạt 62% (2.622.187 xe/4.229.334 xe) số lượng xe đang lưu hành.

- Phát huy lợi thế về thương hiệu và mạng lưới của mình, các doanh nghiệp bảo hiểm топ đầu vẫn chiếm lĩnh phần lớn thị trường này (từ 46 đến 58%). Tuy nhiên, thực tiễn thị trường trong giai đoạn 3 năm nghiên cứu cho thấy 26 doanh nghiệp thuộc nhóm DN còn lại đang dần có xu thế chiếm ngày càng lớn hơn (42-54%) miếng bánh thị trường.

- Tỷ lệ bồi thường của khối doanh nghiệp топ đầu có cao hơn khối các doanh nghiệp còn lại song nhìn tổng thể, tỷ lệ bồi thường chung của toàn thị trường là có thể chấp nhận được.

4. Bảo hiểm cháy nổ

Nghiệp vụ bảo hiểm này bắt đầu được khai thác ở thị trường bảo hiểm Việt Nam từ cuối năm 1987, khi thị trường chỉ có mặt duy nhất một doanh nghiệp bảo hiểm là Bảo Việt. Bắt đầu phát triển mạnh kể từ năm 1995 đến nay và gần như tất cả các doanh nghiệp bảo hiểm ở Việt Nam thuộc mọi thành phần kinh tế đều khai thác, bảo hiểm cháy nổ trở thành nghiệp vụ bảo hiểm có vị trí khá quan trọng trong chiến lược kinh doanh của mọi doanh nghiệp BH phi nhân thọ (chiếm khoảng 14-15% tổng doanh thu toàn ngành). Các doanh nghiệp bảo hiểm có vốn đầu tư nước ngoài chiếm thị phần đáng kể trong nghiệp vụ bảo hiểm cháy nổ và đây chính là nghiệp vụ bảo hiểm mang lại doanh thu lớn nhất cho các công ty này. Khảo sát trong 3 năm, tính bình quân nhóm 6 doanh nghiệp bảo hiểm топ đầu vẫn chiếm 54,7% thị phần..Có thể nói 3 năm vừa qua đã chứng kiến sự phát triển của một thị trường bảo hiểm cháy và mọi rủi ro tài sản đa dạng và nhiều tiềm năng. Bên cạnh các doanh nghiệp bảo hiểm nhà nước, sự góp mặt của các doanh nghiệp bảo hiểm có vốn đầu tư nước ngoài cũng đã tạo ra cho thị trường một diện mạo mới sôi động hơn. Mặc dù tốc độ tăng trưởng bình quân của nghiệp vụ trong giai đoạn này chỉ đạt khoảng trên 10% song đây vẫn được xem là tốc độ tăng trưởng khá ấn tượng

so với các nhóm nghiệp vụ khác trên thị trường.

Trong khi tình hình tăng trưởng doanh thu của nghiệp vụ được đánh giá là tốt dần thì tình hình tổn thất trong những năm vừa qua cũng đang diễn biến cùng chiều. Tỷ lệ bồi thường bình quân toàn ngành giảm dần từ 24,12% năm 2022 xuống 17,41% năm 2023 và năm 2024 chỉ còn 14,77%. Một số vụ tổn thất lớn trong thời gian qua tập trung nhiều vào một số ngành nghề kinh doanh rủi ro cao như: sản xuất và chế biến gỗ, giày da, may mặc, sản xuất nhựa,...

Nghiên cứu về thị trường bảo hiểm cháy và mọi rủi ro tài sản giai đoạn 2022-2024 cho phép có một số kết luận sau:

- Đây là thị trường có tiềm năng phát triển tốt trong những năm tới. Thị trường có tốc độ tăng trưởng khá và chiếm từ 14% đến trên 15% doanh thu của toàn ngành. Tuy nhiên, tốc độ tăng trưởng của nghiệp vụ trong thời gian qua vẫn chưa tương xứng với tiềm năng của thị trường Việt Nam. Hiện nay các doanh nghiệp bảo hiểm mới chỉ khai thác được lượng dịch vụ từ các khách hàng có vốn đầu tư nước ngoài cũng như khu vực kinh tế nhà nước. Một tỷ lệ khá lớn các doanh nghiệp thuộc khu vực kinh tế tư nhân cũng như khu vực dân cư hiện chưa tham gia bảo hiểm. Theo số liệu thống kê, tính đến cuối năm 2024 các doanh nghiệp mới chỉ khai thác được khoảng hơn 30% lượng dịch vụ trong nước và trên 90% lượng dịch vụ có vốn đầu tư nước ngoài. Như vậy có đủ cơ sở để khẳng định rằng tiềm năng phát triển của thị trường bảo hiểm cháy nổ ở Việt Nam là rất lớn. Tuy nhiên, làm thế nào để khai thác và phát huy hết tiềm năng đó sẽ là bài toán khó cho các doanh nghiệp bảo hiểm. Có thể nói thời điểm hiện nay bảo hiểm cháy vẫn chưa thực sự phát huy được hết vai trò quan trọng vốn có của nó trong nền kinh tế quốc dân.

- Hai nhóm doanh nghiệp bảo hiểm đang nắm giữ thị phần bảo hiểm tương đương trên thị trường bảo hiểm cháy nổ. Tuy nhiên, tình hình cạnh tranh trên thị trường rất gay gắt, các doanh nghiệp đua nhau hạ phí và có thương vụ phí hạ tới mức nguy hiểm, không thể chào tái bảo hiểm được. Theo đánh giá chung năm 2024, mặc dù giá trị bảo hiểm tăng 1,5 lần song phí bảo hiểm chỉ tăng trên 30% so với năm 2018.

- Tình hình tổn thất và bồi thường đang diễn biến theo chiều hướng tốt dần. Nếu so sánh với giai đoạn 3 năm trước thì tổng số tiền bồi thường giai đoạn 2022 - 2024 chỉ bằng 75% đến 80% tùy từng năm. Số liệu thống kê về tỷ lệ tổn thất nghiệp vụ bảo hiểm này trong vòng 10 năm từ 2012- 2021 dao động ở mức từ 25% đến 38%, trong khi đó tỷ lệ tổn thất trung bình giai đoạn này chỉ xấp xỉ 18%, thấp nhất từ trước đến nay.

- Các doanh nghiệp bảo hiểm топ đầu có tỷ lệ bồi thường bình quân thấp hơn chút ít so với khối doanh nghiệp còn lại. Nguyên nhân chính là do các doanh nghiệp bảo hiểm thuộc khối 26 DN còn lại chưa thực sự quan tâm đến việc lựa chọn chất lượng rủi ro khai thác. Một bộ phận lớn các khai thác viên bảo hiểm còn quá dễ dãi với bên mua bảo hiểm và non kém về trình độ đánh giá rủi ro trước khi cấp đơn. Thêm vào đó, một nguyên nhân khiến tỷ lệ bồi thường bình quân của khối các doanh nghiệp bảo hiểm còn lại cao hơn khối doanh nghiệp топ đầu vì trình độ quản lý rủi ro, phòng ngừa cháy nổ của khách hàng của các công ty bảo hiểm còn lại kém hơn nhóm khách hàng của các doanh nghiệp bảo hiểm топ đầu.

Qua tương quan so sánh giữa 2 nhóm doanh nghiệp về doanh thu, thị phần, tỷ lệ bồi thường bảo hiểm gốc, tiềm năng thị trường và những điểm mạnh, yếu trong 3 nghiệp vụ BH chủ yếu, bài viết đã phác họa một phần quan trọng nhất trong bức tranh toàn cảnh về tình hình kinh doanh bảo hiểm phi nhân thọ của các doanh nghiệp bảo hiểm Việt Nam 3 năm gần đây. Nghiên cứu này góp phần xây dựng các giải pháp nâng cao hiệu quả kinh doanh bảo hiểm phi nhân thọ, con đường duy nhất cho sự phát triển bền vững của ngành Bảo hiểm Việt Nam.

Tài liệu tham khảo:

Báo Công an Thành phố Hồ Chí Minh ngày 25/5/2025

Báo Người Lao động ngày 20/9/2024

Chính phủ: Nghị định 67/2023/NĐ-CP về bảo hiểm bắt buộc

Chính phủ: Nghị định 46/2023/NĐ-CP hướng dẫn thi hành luật Kinh doanh Bảo hiểm 2025

Hiệp hội Bảo hiểm Việt Nam: Số liệu thị trường 2022, 2023, 2024

Quốc hội: Luật kinh doanh bảo hiểm 2022